MEL Y FEL: POESÍAS ORIGINALS

Joaquín Riera y Bertran

MEL Y FEL

POESIAS ORIGINALS

OBRAS CATALANAS DEL AUTOR

Historia del Siti de Girona en 1809. [1]

Historia d' un Pagés, novela histórica. [1]

Deu narracions. [1]

Rey Cavaller, narració histórica. [2]

Los Comediants del segon pis, noveleta de costums.

Caritat, drama en 4 actes y en vers.

L' Agrahiment, drama en 3 actes y en vers.

Bernat Pescayre, comedia en 2 actes y en vers.

L' Avi, quadro dramátich en 1 acte y en vers.

Las Vehinas, comedia en 1 acte y en vers.

Lo Testament del Oncle, comedia en 1 acte y en vers.

Cansons del temps.

Cansons de noys y noyas. [3]

Mel y Fel, poesías originals.

La Filanera, cansó. [4]

1 Obra premiada en certámen dels *Jochs Florals.*

2 Obra premiada en lo certámen celebrat á Valencia per honrar la memoria del Rey En Jaume I.

3 Música de J. Rodoreda, dibuxos d' Apeles Mestres, versió castellana de V. Arteaga.

4 Música de J. Rodoreda.

MEL Y FEL

POESÍAS ORIGINALS

DE

J. RIERA Y BERTRAN

BARCELONA

IMPRENTA DE «LA RENAIXENSA»
1877

Favorables *circunstancias me permeten cumplir la promesa feta anys há, sentint, empero, que l' haver donat ja á llum altre colecció de versos, m' impedexi continuar en aquest lloch, en compte d' estas ratllas, l' autorisat prólech que un de nostres mestres s' havía dignat escríurem.*

Lo present llibre es, per una banda, ménos y, per l' altra, més de lo que primitivament ésser debía. Ho dich sense referirme á son carácter literari y considerant sóls la sèva índole particular. —Es ménos, perque no hi figuran várias composicions que creguí propias del mèu anterior aplech; es més, perque las agrupacions de Amorosas *y de* Follías, *en que dividexo 'l volum, van seguidas de la que titulo* Mon Noyet, *quals poesías no podía, cinch anys enrera, escriure, perque no estava en lo cas de sentirlas com cal.*

Partidari acérrim de que 'ls llibres de versos, sense pecar de monotonía, oferexin unitat d' esperit y armonía essencial de manifestacions, per

molt diversos que sian los estats accidentals que revelin,—he procurat no faltar á semblant convicció desvirtuantla en lo més mínim. He resolt no donar á l' estampa cosa semblant á certs álbums particulars en que cada afavoridor hi consigna lo que bè li sembla, resultantne verdaders mosáichs de ideas y de tendencias las més enemistadas.

Las composicions que avuy recomano á la benevolensa del lector guardan relació evident, y crech que 'l trobarse juntas, nó solzament no las danya, sinó que las favoreix. Son las de la part primera espressió del sentiment que predomina en la joventut; las de la segona constituhexen un aplech de pensaments varis, triats d' entre alguns centenars, essent amorosos també 'ls més d' ells y trobantshi en casi tots un fondo d' humil, pero veritable tendresa; las poesías íntimas de la part tercera, finalment, son com guspiras del goig d'un estat qu' es sens dupte 'l mellor, per ésser lo que més fa semblarnos al qu' es Pare de tothom.

¡Tandebó no las perjudiquessen altres desmérits que l' indicat!

Barcelona y Febrer de 1877

I

Amorosas

AMOROSAS

I [1]

BENEYT per sempre mon avi
que tragué artiga ben treta,
y 'm plantá ceps pampolosos
que llevan més quant més llevan.
  Lo dolcíssim such que 'm donan
jamay me puja á la testa,
que 's queda al bell mitj del cor
y tots sos sentits li alegra.
  En un sol plat lo bebem
la boca d' Ella y la mèva,
y nó l' un després del altre,
puix... sabem millor manera.
  Remullats que son els llabis,
me mira, y... jo 'm miro á n' Ella,
y 'ls nostres llabis s' acostan...
s' acosta més... y s' unexen.
  ¿S' unexen pera privarse
de que 'n surti la riallera,
ó saber si la dolsor
abdosos igual la senten?....

Ab una ma vaig jogant
ab sa arrecada vermella,
y faig, ab l' altra, *enujarla*,
esbullant l' or de sas trenas.
Burlant axís, vè la nit,
y damunt de nostras testas,
hont se gronxa espés ramatje,
se 'n van á joch las aucellas.
Y surt á véurens la lluna,
y surten brillants estrellas
que 'ns provan... que no hem sentit
tocar l' Oració del Vespre.
Beneyt per sempre mon avi
que tragué artiga bèn treta.
¡Guardáula de pedregadas,
Patró sant de l' amor mèva!

II

Dexéunos tots sols,
Mareta piedosa;
no tinguéu rezel
per la filla vostra!
L' amor que 'ns sentim
ab la vostra noya
la Mare del Cel
ja té per patrona.
Lo vetlla ángel cast,
texintli coronas,
cantantli cansons
de pau y de gloria.
Dexéunos, donchs, sols,
mareta piedosa,
ó al menos... dormíu,
dormíu bella estona.

III

Jo m' acostava á sa orella
per dirli que la estimava;
cloguent los ulls me mirava,
y una miradeta d' Ella
ni respirar me dexava.
Al fí —ni m' ho esplico jo!—
aburrit de sufrir tant,
vaig parlar, y ab tal passió,
que si no 'm fá un bell petó,
iría encara parlant.

IV

L' aucell y la papallona
volan á trobar posada
en aquella Agna María
que cativa me' n té l' ánima.
L' aucell, axís que la ovira,
dexa las airosas brancas
per las mans qu' Ella té estesas
com un serafí las alas.
La tenyida papallona
dexa de la flor el cálzer,
y en torn de las rosas d' Ella
gira, s' hi acosta y s' hi para.
¿Cóm voleu, donchs, mare mia,
que m' estiga axís en vaga,
si aucellet y papallona
deuhen estar festejantla?

V

Lo Jove:— «'L cel han dexat
dos estels per veni' al mon,
y part-dessota d' un front
diu la gent que s' han posat.»
  Las galtetas ruborosas
de la noya s' han tenyit.
Lo Jove:—«També m' han dit
qu' han fuyt d' un jardí duas rosas »
  Somriu la verge, y ressaltan
las dents de son blanch dentat.
Lo Jove:— «A més m' han contat
que á la mar perlas li faltan.»
  Tan lo jove es conmogut,
qu' ella 's cubreix de rojor.
Lo Jove:— «Se diu si 'l cor
un serafí n' ha perdut.»
  Entre alegra y contrariada
la noya, ab lo qu' ha sentit,
fuig, y... s' enreda 'l vestit
al salvar aspre marjada.
  Hi va lo Jove corrent;
l' atura, l' asseu, la mira,
llagrimeja, riu, suspira,
y axí, al fí, li va diguent
  Lo Jove:— «Foll he sigut
no entenent perque fugias;
ara ho veig: es que tenias
lo que cel, terra y mar veuhen perdut.

VI

Perque he vingut de ciutat
y á ciutat he aprés de lletra,
sembla que 't fassi temor
lo que avans ditxosa 't feya.
No sigas, donzella, axís;
no passis, per Dèu, temensa,
que si á ciutat he aprés molt,
no he aprés, no, lo que tu 't pensas.
T' estimo com t' he estimat,
y la lletra que só apresa
servirá... per dexá' escrit
l' amor de l' ánima mèva.

VII

A quín molí vas
á moldre farina?
Allá 't trobaré,
donzella axerida.
Lo blat de mos pares
alegra la vista:
si 'l vostre no es bo...
barreja qu' es dia!
Si á casa no 'ns surt
fornada bonica,
la culpa 'n tindrá
qui menos la tinga.
Content jo estaré
pensant no m' oblidas,
puix menjas lo pa
de nostra farina.

VIII

A l' ombra frescal d' un roure
molt aprop de casa sèva,
Ella va donarme 'l «sí,»
va darme 'l «sí» de promesa.
Després reposá son cap
damunt ma espatlla, ab dolcesa,
guaytant del bell sol-ponent
las coloraynas encesas.
Va girarse una ventada:
fullas del roure caigueren
sobre 'ls seus cabells y sobre
sa endiumenjada faldeta.
Jo m' entretinguí en jogar
primer ab las de sa testa,
després ab las de sa falda,
hont ja 'n tenia á dotzenas.
Cessá 'l cant de la cigala;
cessá 'l vol de l' aureneta;
pará 'l vent, se colgá 'l dia
y... va despertar ma verge.

IX

T' estimo, prenda mèva,
t' estimo tal com ets:
las trenas esgarriadas
de ton sedós cabell.
T' estimo sens més joyas
y rosas y clavells
qu' encesos ulls y galtas
y llabis vermellenchs.

T' estimo desmandada
jogant ab l' amor meu;
tabolejant, si 'm quexo
ó 't faig sentí' algun reny.
T' estimo axís: lleugera
com plomissol d' aucell,
que fa giravoltarlo
lo més manyach ventet.
T' estimo perque parlas
com pensas y com sents,
sens mesurar las lletras
ab molt ni poch rezel.
Y en fí, prenda estimada,
t' estimo encara més
perque 'l porró m' omplenas
fins á vessarse bè.
T' estimo axís: si mudas
lo geni qu' avuy tens.
búscat... un mestre sabi;
móret de fam y set.

X

Una cansó me dicta l' aureneta
qu' ha fregat ton cabell negre y rissat,
y compondre jo vull la cansoneta
que la estiuhenca aucella m' ha dictat.
Me dicta una cansó la fontanella
qu' ha mirallat ton front de blanca neu,
y compondre vull jo la cansó bella
que la fontana dicta al amor mèu.
Una cansó me dicta la flor pura
qu' ha amanyagada 'ls plechs de ton vestit,

y compondre jo vull, ple de ternura,
la cansó que la flor ara m'ha dit.
Mes ¿á qué llensá' al vent, María hermosa,
las cansons que m' han dit tals missatjers,
si ets tu la més vivent trova preciosa
entre 'ls cants més gentils y falaguers?

XI

Eram nens y... vull contarvos,
ara que 'l recordo, un pas.—
Vora del torrent cert dia
Ella y jo estavam jogant;
tot jogant, vaig travessarlo
y passí al altre costat.
Lo torrent vingué molt gros,
molt crescut en pochs instants;
tan crescut, que no poguí
jo tornarlo á travessar.
Ella cop de riure, al veure
ma desventura fatal,
y jo, quant més se me 'n reya,
més trist y més capficat.
Per fí arrivá un vell pagés
y á l' altra banda 'm passá.
Si Ella no hagués sigut... Ella,
m' hi hauria, á fé, abrasonat,
mes ¡ay! era Ella, y axís
que prop sèu me va mirar,
s' agenollá suplicantme
la perdonés per pietat.
Bè es cert que reya també
lo mèu perdó demanant,
mes no era, no, aquexa rialla

com las riallas d' avans:
unas molt trist me posaren
y m' encengueren lás sanchs;
l' altra 'm va posar alegre
com un aucell deslliurat.

XII

Un any varem ser pabordes:
al mitjdia per las casas
entravam y als menjadors
á fer lo «llevant de taula». *
Mal m' está dí' 'l que diré:
ningú, ningú s' adonava
de las altras pabordesas,
ni dels minyons ab qui anavam.
Cada persona sóls tè
dos ulls per' donar ulladas:
las del un eran per' Ella
y pera mí las del altre.
Han passat anys, y hem tornat
á ésser pabordes, mes ara...
com no hem fet brasset tots dos,
¡no hem atret ni una mirada!

XIII

Qu' es mellor? —me preguntá—
¿lo donar ó 'l rebre un bes?»
Ab tal pregunta sorprés,
la paraula 'm va faltá!

En sa carona posí
mon llabi ab puresa avara,
y, acostantmhi molt de cara:
«Rébrel, noya!» —responguí.

XIV

Jo tinch un guitarró
que per res donaría.
¿Voléu saber per qué?
Anéu á una masía
que hi ha vora l'Estany
al indret de mitj-dia.
Essenthi, sentiréu
cantar la vida mia
com si sigués la fada
de l' aigua que allá 's cria:
la cansó qu' Ella canta
«per éll me moriría.»
Donchs á aquella cansó
de llarga fantasía
faig, ab mon guitarró,
tornada y armonía.

XV

Cabell ros, jo sé d' hont vens;
d' hont has hagut de venir:
tu ets de l' espessa fillada
qu' orna 'l cap d' un serafí.
Tu no ets germá dels qui 's guaytan
en miralls tots d' or guarnits:
tu no ets parent dels que duhen
brillants, perlas y zafirs.

Tu no ets de ciutat ni vila;
tu ets de natural bonich,
com ho son las flors boscanas
que tants cops has fet lluhir.
Sí: tu ets d' Ella, de la dolsa
noyeta que 'm doná 'l «sí»
mentre al costat meu, trencaba
sahonats y bells rahims.
Tu ets de la xamosa noya
que, vergonyosa, accedí
á pessigá', á tall d'aucella,
d' un sol gotimet ab mí.
Sí: tu ets de sa cabellera,
y t' ha portat als meus dits
lo vent de la matinada
perque avuy no estiga trist.

XVI[1]

De lluny la vegí dormida,
de lluny la vegí somniant,
y caminant ab dolcesa,
prop seu me vaig atansar.
Alguns cabells joguinosos
tapávanli 'l front nevat,
y ab dits de lleugera ploma,
á lloch los hi vaig posar.
Mil desenganys de la vida
m' estavan martiritzant,
y en ram d' alegrias dolsas
son visatje 'ls va tornar.
Un raig de sol de mitjdiada,
entre las fullas passant,

queya en son pit que 's movia
com onada d' amor suau.
Boig de tendra bojería,
mon riure la despertá,
y Ella 'm digué, tot clavantme
los seus ulls angelicals:
«Confús axí no t' estigas;
no estigas més conturbat:
dormida, 't veya en mon somni;
desperta, ets á mon costat.

XVII

Ramell de perfeccions, imatje pura
del florit maig, bellíssima criatura,
¡déxa en repós mon pit! La recordansa
de la jurada fe y de l' esperansa
no vulgas arrunar! Tu la primera,
ja qu' estima 'm demostras,
ab trista repugnancia
pagarías, sens dubte, ma inconstancia.
Ramell de perfeccions, penyora viva
d' amor inmens, amóstrat compassiva
ab aquella que viu de mi allunyada
en mas promesas tendras confiada.
Sias, donchs bondadosa,
més que ab mi, ab la puríssima criatura
que, quan prega amorosa,
somrisenta 'l meu nom sempre murmura;
que, quan tendra somnía,
murmulleja 'l meu nom ab alegría.
Ramell de perfeccions, mira: llampegan
ulls á milers guaytante! 'L mon t' admira.
Del Ampurdá gentil y de Montanya

lo jovent estasiat per tu delira...
Prén d' un jove l' amor qu' has inspirat,
y demánam á mi sóls amistat.

XVIII

T' envio carta;
trébla ben bè:
més que las lletras,
mira 'l paper.
Lo teu nom porta
un bes ardent,
porta tot' ella
plor verdader.
Si lletras menten,
no ment lo bes;
si menten lletras,
lo plor no ment.

XIX

Quan la miro ab més dalé,
més humil la vista abaxa:
quan li parlo ab més tendror,
baxa més los ulls y calla;
Y tornantse tota foch,
com lo cel al trencar l' auba,
oprimeix sos llabis purs
per contení' esquerpa rialla.
Bon amich, que coneix bè
del amor las bellas trassas,
me fa ab ayre maliciós,
posantme la ma á l' espatlla:

Boniquesa del amor
es boniquesa amagada,
que més qu' en alló que 's diu
se troba en alló que 's calla.

XX

PONCELLA bonicoya,
¡ni may que 't tornis flor!
Per cada rosadeta,
per cada ulleig de sol,
neus y calamarsadas
á borrallons.
Pellatje qu' ara 't serva
es ben texit y fort:
tas fullas serán débils
com tot lo qu' en el mon
ab boniquesa aviva
las tentacions.

XXI

PORTA la daurada bresca
que varem brescar tots dos:
per tastar sa mel xamosa,
noya mèva, estich frisós.
¡Quina mel tan regalada!
¡Visca 'l buch de part de dalt!...
Mes ¿que miro? ¿'t vermelleja
la fiblonada y fa mal?
¿Per primer cop los meus llabis
mal remey foren ahir?
Esta segona besada
de segú l' ha de guarir.

¡Quina mel tan regalada!
Es de lley, de bona lley.
Cert só de que no la menja
més bona lo senyor Rey.
Va arranjá 'l buch l' avi Pere:
(encara'n servo recort!)
Era home de moltas trassas:
tot Dosquers plorá sa mort.
¿Te 'n recordas? A la falda
ens tenia á tots dosets:
eram argent-viu y 'ns feya:
«¿Estaréu, pallardassets?»
No beguis aigua, no: 'l canti
déxa en bon repós com cal.
Axís, axís: porró enlayre!
Vi xarricat no fa mal.
¡Pobr' avi! La pobressalla
que, ab follias, á tothom
va bascantá', al avi Pere
no li tragué cap mal nom.
Tan sóls recordant la pipa
que solia estar xuclant,
digué que «en tenirla plena
tothora estava pensant.»
A son recort l' onzé trago!
¡Jesús, María, Joseph!...
De mel prou ne resta encara,
pró 'l porró axut com un cep.
Vés, xicota: torna á omplirlo...
Mes ¿qué veig? Es fora ja...
Té rahó: 'l parell m' espera:
encar' hi há sol per llaurá'.

XXII

PLUJA abundosa queya,
y ma estimada reya
tot alabant á Deu.
L' anyada será bona:
demá ja serás dona,
noyeta del cor meu.
Axís com la ploguda
es tendrament rebuda
per l' arbre y per la flor,
ab verginal tendresa,
réb ara la promesa
de mon etern amor.

XXIII

QUAN estich al costat sèu
las duas mans tinch enfeynadas:
ab l' una aguanto las d' Ella,
y las hi amanyago ab l' altra.
Després reposa la dreta,
perque de la feyna 's cansa,
y 'ls meus llavis, alashoras,
no dexan feyna atrassada.
Trenco una flor, la bellugo
pera tráuren la rosada,
y entre 'ls cabells l' aposento
de la mèva enamorada.
L' amor es un bon minyó
que serveix de grat la casa:
per ço fora cosa lletja
l' escatimarli soldada.

XXIV

Seré papallona:
vindré á ton capsal
á veure quins somnis
te venen y van.
Seré papallona:
m' iré rebejant
en l' aire suavíssim
qu' haurás respirat.
Seré papallona:
vindré á llabiejar
la mel de ta boca,
clavell de tot l' any.
Seré papallona:
si 'm soptan tas mans...
¡no 'm clavis agulla!
¡no 'm fassis cap dany!

XXV

M' estava á la platja del mar
guaytant las onadas bullentas,
y, al lluny de las onas, vegí
flotar abundant cabellera.
Ab ansia mortal lo meu cor
estava esperant ma donzella;
mes ¡ay! vingué fosca de nit.
y al cel no brillá ni una estrella.

XXVI

A la porta de l' eglesia
me posava ab mos companys,
mentres entravan las noyas
á ohir missa matinal.
Una, duas, tres passavan
frescas com vent matinal,
peró de cap la frescor
me penetrava á la sanch.
Després n' arribava una
tot depressa caminant:
sota un bras la caputxeta,
un pa sota l' altre bras.
Passava... Jo, avergonyit,
no la gosava mirar,
y ab tot, veya qu' Ella 'm veya,
posant los ullets en blanch.
Se 'm tornava tota roja;
tossia, allargava 'l pas
y baxava 'ls escalons
que tè l' eglesia al entrant.
¡Qué sovint empassegava
baxantlos! y no es estrany:
¡enlluhernada pèl sol
y per tants ulls emprendats!
Peró 'ls fadrins més de gresca,
asseguts á aquells voltants
d' eglesia, m' eran amichs
y no se 'n burlavan may.
Un cop ohida la missa
y fetas las caritats,
los vells á encantar exian
els pans morenos y 'ls blanchs.

Lo pa qu' havia dut Ella
no era, no, lo mellor pa,
mes era aquell que 's comprava
cada festa á un preu mes alt,
Puix com mos amichs sabian
ma fal-lera per compral',
hi deyan sous y més sous,
com si fos tot ell de blat.
Deyan que més deyan, riént
y mirantme deslligar
un bech del mèu mocador
per cumplir l' «enquidit hi há» [5]
¡Ah, vestit de la Puríssima,
ab poch temps fores cambiat
mercés á las mèvas pujas,
mercés á l' amor més gran!

XXVII

Vaig á beure cada dia
l' aigua fresca
de la font més regalada
de la terra.
¡Quína font més abundosa,
noya mèva!
¿Cóm no vols acompanyarmhi?
¿Per qué 't reca?
¿Per qué 't dol la breu fatiga
qu' á mi 'm tenta,
si de molsa espessa y blana
las voreras
de la font, brindan estada
la més bella?

Suau repós hem de trobarhi
fins la vetlla;
y en sent fosch,... la rectoría
ja 'ns espera.

XXVIII

No 't cansis, amich, no 't cansis
en omplirme tant el got!
Ja sé qu' es de Garriguella
lo teu ví, mes... no 'm sab bo.
Cent cops més—¡perdona amich!—
m' estímaria 'l bon most
del vi vert de Santa Pau,
axut, aspre, vermellós.
Aquest ví que tú 'm servexes
mulla 'l paladar tan sóls:
lo vi vert de Santa Pau
me revifaria 'l cor,
portantme de ma estimada
recorts de besos y flors.

XXIX

Al costat d' una Rosa altra crexía,
amantse las duas flors ab tal ternura,
que si l' una sentía una amargura,
l' altra una amarga pena ja sentía.
Los papallons las veyan cada dia
mirarse embadalidas de ventura,
amanyagarse al bes de l' aura pura,
petonejarse follas d' alegría.—

Nasqué un Clavell en mitj de Rosa y Rosa
per mala sort, de tanta gentilesa,
que l' amaren ben prest las flors amigas.
Y 's posá una de l' altra tan gelosa,
que perderen l' aroma y la bellesa
y s' anaren tornant totas mustígas.

XXX

Part-de vall de la gran plassa
en que ballava 'l jovent,
recolzat m'estava á un marge
abatut pèl sufriment.

Vingué l' hora de beguda:
la musicalla baxá
de la carreta, y las noyas
se varen desparramá'.

Un estol vingué á coblarse
aprop meu, cantant y rient:
de llur brena 'm convidaren,
tractantme de «penitent.»

La més burladora d' ellas
un clavell me va oferir,
pres, tot ballant la sardana,
al amor del meu sofrir.

Jo bé 'm moria de ganas
d' acceptar la gentil fló,
mes... tendras mercés donantli,
vaig dirli, turbat, que no.

Un cop finidas las ballas,
per la plassa vaig buscar
lo clavell...: un vaig trobarnhi,
y ab trasport lo vaig besar.

XXXI

Hermosos nens veya jo,
nens com un fil d' or bonichs,
y pensava somrient:
«Ella es com or del més rich;
los noyets que 'ns dará 'l cel
serán d' or hermosos fils.

Per més que miro y que cerco,
fora de poblat y dins,
no sè veure cap noyet,
cap fil d' or, com veya ahir.
¿Los noyets que Dèu t' ha dat
no son d' or hermosos fils?

XXXII

Devant d' antich retaula
de Sant Martiriá,
modesta llantia encesa
illuminantli 'l cap
y un pitjeret de lliris
als peus del martir sant;
voltat de bonas donas
de tot aquell vehinat,
xicot encara tendre,

noyet de molts pochs anys,
portava jo 'l rosari
ab pia vanitat.
Ma companyona aymada
tenia al meu costat,
que sempre s' adormía,
pobreta, tot resant.
Jo de regull ho veya,
y... ¡me 'n donava un mal!

XXXIII

Duas floretas del bonich prat
tan juntas crexen,
que, ab l' alenada del ventijol,
se petonejan.
—¡Y que s' estiman las duas flors!
—No! S' aborrexen.

—

Duas floretas viuhen distants...
Una riera
que las separa, no vol que 's donin
besadas tendras.
—¡Y que s' estiman las duas flors!..
—Mes ¡ay si un dia se petonejan!

XXXIV

Si, donant franca espansió
al greu dolor de son pit,
conta lo molt que ha patit
per amor d' una ilusió.

en compte de compassió
troba burlesca crueltat,
y 'ls qui 'n tindrian pietat
diuhen, contemplant sa cara:
veig qu'es massa jove encara
pera dir la veritat.

XXXV

Aplegador de la Verge
y Mare de Deu del Mont,
ta rumbosa mula atura
y escolta tres minuts sóls.
¿Tens present quan nos contavas,
assentadets al balcó,
rondallas á mí y á una
noyeta del cabell ros?
¿Recordas com reflectía
la lluna en son capet d' or,
qu' ara groguejava forsa
y ara groguejava poch?
¿Recordas com tu li deyas
(enternit á cada mot
ab qu' Ella trencava 'l fil
de la tèva relació),
«ulls de tortra amoroseta,
cor de mel, niuhet d' amors»?
y li passavas la ma
per son cabell y son front?
¡Ay, Aplegador! ¡ay, pobre
de tu, vell Aplegador,
que la gent d' estas masías,
que la gent d' exos contorns
hagués mudat tant los ulls,

hagués cambiat tant el cor
com los bons ulls y 'l cor d' Ella
s' han mudats desde llavors!..
No iria, no, tan per bè
la Santa Mare de tots,
ni galan cavalcadura
rumbejarias pèl mon!

XXXVI

Jo la adoro á ma ingrata
més que á la mèva vida,
puix sentint lo desdeny ab qu' Ella 'm mata,
sóls á Ella vola l' ánima afligida.

¿Cóm puch may oblidarla,
si estich morint per Ella,
y aquesta mort funesta sab pintarla
més bella de lo qu' es, essent tan bella?

XXXVII

No es com las altras morts
la mort cruel que 'm mata:
las altres morts acaban quan ferexen;
la meva fereix sempre y may acaba.

XXXVIII

Feya una lluna brillant
y sa claró 's reflectía
en los ulls de la que un dia
va fingirme cor d' amant.

Lluna, si brillejas tant
en los seus ulls, ¿perqué, impía,
veyent la fosca agonía
de mon ultratjat amor,
ni un sol bri de ta claror
pots doná' á l' ánima mia?

XXXIX

FLOR de ma esperansa dolsa:
¿per qué te 'm vas esfullant?
—Plorares sobre mas fullas
y 'l teu plor m' enmatziná.

—

—Ilusions, ilusions bellas;
¿per qué axí 'm desamparau?
—Perque es infern la tèva ánima
y no hi podem habitar.

—

—Amichs, amichs bondadosos:
¿per qué 'l tracte m' ignorau?
—L' amistat es alegría:
nos aborreix lo teu plany.

—

—Mareta mèva, en ta falda
hi trobaré suau descans.
¿Per qué ploras, Mare dolsa?
—Perque ja no 't veig plorar.

XL

PRIMAVERA regalada
va axamplant son blau mantell:
ja la rosa es festejada
per tendresas del clavell.
Tots los brins d' herba verdejan;
tot perfuma y tot somriu,
y per l' ayre belluguejan
los aucells sortits del niu.
«¡Primavera benehida!»
diuhen flors, herbas y aucells:
«¡Primavera malehida!»
diuhen noys, morint de vells.

XLI

LA enamorada se' n riu
quan plora lo seu promés,
y axó que 's tenen donada
paraula de casament,
y axó qu' Ella se l' estima
ab l' amor més verdader,
puix nit y dia li vetlla
lo cor y l' enteniment
com vetllan las pobres mares
la vida dels petitets.
¿Voléu saber més encara?
Donchs no puch dirvos res més
sinó qu' Ell viu nostra vida
y Ella la vida del cel.

XLII [7]

Aucella que vas rápida
solcant la blava altura:
sóls un instant atura
ton vol, sols un instant!
  Plányet d' aquestas llágrimas
qu' ara 'ls meus ulls derraman:
tu sabs com los cors aman,
que sóls vius estimant.

  Sentint ta veu puríssima,
recordaré á ma hermosa
quan, tendra y carinyosa,
cantava mas cansons;
  Recordaré l' angélica
mirada que 'm donava
y qu' en mon cor sembrava
á doll las ilusions.

  Després sa ma blanquíssima
posava entre las mèvas,
y en las ulladas sèvas
m' enmirallava jo;
  Ab sa veuheta tímida
lo cant me repetía,
y... ¡necil jo aplaudía
ma propia inspiració.

XLIII.

Arriva la tempestat:
xáfechs d' aigua 'ls camps anegan:

llamps y tronadas sens fí
la terra y lo cel infernan.
Campanas del campanar
y piadosas campanetas
del mal temps en las masías
á Deu demanan clemencia. [8]
Devant de Sant March, vell ciri
está cremant en l' eglesia
y candelas de color,
dels masos en las capellas.
Mes Deu vol castigá' 'l mon
y cau furiosa la pedra
y 'ls torrents se tornan rius
y 's pert l' anyada plahenta.

Demá será un altre jorn,
pensava jo quan me veya
castigat per sos enganys,
sens pensar que la tempesta
del cor es com la del cel
que malmet l' anyada entera.

XLIV

Diuhen qu' es causa fingida
la de ma pena constant,
perque res té nostra vida
que mogui á condóldres tant.

Tenen rahó 'ls que axís diuhen:
mos ulls obro ja á la llum.
¿No visch? Donchs aquells que viuhen
se quexan sóls per costum.

XLV

L' Avi té noranta anys; l'Avia n'ha fets vuytanta,
y de cara á la llar que va apagantse están;
mentre s' adormitejan, la nèta alegra canta,
y la veu d' un brau jove fa resposta al seu cant.

XLVI

Padrina, contéu rondallas;
no éstich per més veritats:
parléume de las donzellas
qu' eran fidels als amants
y 'l cor no duyan á fira,
ni tan sisquera á mercat.
Contéume moltas mentidas:
ne faré un llibre ben gran
y l' enviaré á una fadrina
que molt faltada n' está.

XLVII

Estava assentadeta
brodantse un mocador:
li tira una ulladeta
l' endimoniat Amor.
¡Malhajá aquella ullada
que va donarli
tan dolç esglay!
ni may l' hagués mirada!
¡Ni may, ni may!

Avuy assentadeta
no 's broda 'l mocador,
que 'l rega la pobreta
ab amarguíssim plor.
A cada punt postrada
la dexa, trista,
funest esglay.
¡Ni may l' hagués mirada!
¡Ni may, ni may!

XLVIII

Somniar no ansío per res,
puix mentres estich somniant:
«Es somni axó!» vaig pensant,
com si despert estigués.
Despert, veig clar, ¡trist de mí!
la realitat ben oberta:
una eczistencia deserta,
més deserta avuy que ahí.
Igual m' es, donchs, com veyeu,
somni ó certitut ben viva.
Mes... calleu! L' oblit arriva...
¡Quin somni mes dolç!.. ¡Calléu!

XLIX

Per «un» me vares dexar
y jo 't vaig dexar per «una»:
no 't quexis de ta fortuna;
jo tampoch me 'n puch quexar.

Sóls pensant en lo temps bell
de la nostra ditxa vella,
jo estich pensant: ¡fós com Ella!
tu deus pensar: ¡fós com Ell!

En va lo teu cor s' esforsa
per' aborrirme de mort:
¿no veus que la nostra sort
es estimarnos per forsa?
Crech en tos ulls, que vritat
d' amor angélich m' han dit;
en tos ulls que no han mentit,
que jamay m' han enganyat.

Si no 'u pot ferho ningú
lo pensament contení':
esclava ets del pensá' en mí
com só esclau del pensá' en tu.
Desde nins, desde infantons,
nostras ánimas nuadas,
encara sentim besadas
de recorts y d' ilusions.
¿Y 'n duptas? ¿y pots tení'
lo que 't dich per insegú?
Moriré pensant en tú;
morirás pensant en mí.
Y en lo cel ferá 'l bon Dèu,
al véurens desparellats,
qu' estiguém sempre plegats:
tu prop meu y jo prop teu.

II

FOLLÍAS

«...L' autor, dintre d' est modest género, al que 's pot dir que obra camí en nostra literatura, ha sapigut trobar la vera manifestació del sentiment dins de la naturalitat y concisió que hi son precisas.»

(JUDICI DEL CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS DE 1867).

FOLLÍAS

I

No sé que hi há en las cansons
en las cansons de ma Terra,
que quan las sento cantar,
sempre 'm fan venir tristesa.

Tristesa me fan venir,
pero tan dolsa tristesa,
que ¡tandebó sóls sentís
cantar cansons de ma Terra!

II

La santa llar dels pagesos
es un foch per Dèu encés,
y alló qu' encen Dèu un dia
sóls pot apagarho Dèu.

III

A Nostre Senyor no 't cansis,
no 't cansis may de pregar,
puix lo Senyor, que t' escolta,
no 's cansa may d' escoltar.

IV

Miran ab tan dolsos ulls
los pobrets á qui 's fa almoyna,
que no he trobat cap dolsor
com la del mirar d' un pobre.

V

No sé lo que 'm sento,
que dóna á mon cor
tristas alegrías
y alegras tristors.

VI

Si no tingués una mare
tan dolsa com es la mia,
¡valdament que tu me 'n fosses!
Per forsa m' estimarías.

VII

¿Qué m' hi has posat dins del cor?
Dígasme: ¿qué m' hi has posat,
que la meytat me fa bè,
y la meytat me fa mal?

VIII

L' aigua de la mar blaveja
de tant mirallar al cel:
infantesa, dins ton ánima
miralla la bona gent.

IX

L' amor truca que mes truca;
jo li dich: «amor, espera»,
pero li he d' obrir la porta,
ó la tiraría á terra.

X

Desde que sé que t' estimo
trobo que no 'm falta res:
obro 'ls ulls... veig alegrías;
los acluco y... 'n veig més.

XI

Si 'm donessen á escullir
ta ignocencia ó ta malicia,
á fe, fe de bon cristiá,
en braus trevalls me veuría.

XII

Sempre que dich el rosari,
(¡perdónam, Mare de Dèu!)
per resá' ab devoció pia,
me cluco d' ulls y la veig.

XIII

¿Qu' es amor vols que 't diga
ja que l' estimas?
Si poguesses entendrho,
no 'n sentirías.

XIV

La neu d' aquexas montanyas
es la que 'ns porta la fret,
¡y tan bonicas que son
totas cobertas de neu!

Blancor de las cabelleras
es la que mena la mort,
¡y las testas totas blancas
tan y tan bellas que son!

XV

Pocas donzellas hi ha hagut
que 's fessen tan estimar.
May s' ha vist lo que 's vejé:
¡un enterrador plorant!

XVI

Tu espigolas qu' espigolas
darrera dels segadors;
jo espigolo qu' espigolo
darrera del teu bon cor.

XVII

Santa Llucia es advocada
dels pobres cegos y cegas;
advocada Santa Llucia,
un amich vos dará feyna.

Un amich cego d' amor
que ha d' anar á las palpantas,
y vol corre com aquells
que tenen la vista clara.

XVIII

Nuvolet, bon nuvolet,
que d' aigua vas carregat,
¡vés á ploure á son jardí,
que no l' haurá de regar!

XIX

Cada nit te somnío,
malagradosa!
Quant més fort es lo somni,
tu ets més hermosa.

XX

Al amor Dèu va dirli
«vésten pèl mon,
y aquells cors que t' agradin
féslos ben bons.»

Bon amor, fent sa via,
al Senyor creu,
puix dels cors que li agradan
pochs son dolents.

XXI

Lo jovent cerca ventura
en la nit de Sant Joan;
¡molts solters y solteretas
tornessen ab la que hi van!

XXII

La mare sempre m' ho deya,
la mare sempre m' ho diu:
«Tens encara l' ala tendra;
no vulgas sortir del niu.»

XXIII

¡Bè 'n llevarás, bè, de fruyta,
arbre carregat de flors!
¡Bè 'n llevarás d' alegría,
cor carregat d' ilusions!

Arbre y cor, que sou florits,
certa teniu bona anyada...
si no 'us malmenan las flors
pedras ó malas ventadas.

XXIV

Si 'ls ulls sovint no miressen
cel amunt, cel ben enlayre,
¡y qué lletja trobarían
la bellesa dels cadávers!

XXV

¡N' he somniadas de cosas
aquesta nit!...
que tothom me volía
que n' era rich...

Que 'm tornava molt pobre
també he somniat,
y... sentint que 'm pegavan,
m' he despertat.

XXVI

¡Quín estat tan perillós
lo viure la mèva vida!
L' esperiencia no ve encara
y la ignocencia es fugida.

XXVII

Encara que fos *hereu*
D' En Nogué de Segaró,
t' estimaría com ara,
pubilla... del tèu bon cor.

XXVIII

Voldría que tothom
guaytés la mèva aymía,
y quan veig que la guaytan...
¡moro de gelosía!

XXIX

Diu qu' á voltas renyir solen
dos que s' estiman bèn bè,
puix després de las renyinas,
s' estiman encara més.

Renyim, donchs, amada méva;
cregám lo que la gent diu...
Mes si rihem un y altre,
¿cóm ho hem de fer per renyir?

XXX

Las que tenen un mal cor
ja 'l mostran desde petitas:
perqué trevallavan tant,
inquietava á las formigas.

XXXI

Los richs se la passan bè;
los pobres la passan mal;
pero tots, pobres y richs,
richs y pobres... van passant.

XXXII

¡Pensa que tens una mare
y una mare que t' estima!
¡Pensa que si morís ella,
quí sab qui t' estimaría!

XXXIII

Tu tens *fé* en lo que jo 't dich,
jo en lo que 'm dius *esperansa;*
puix nos tenim *caritat*,
sóls *bonas obras* nos faltan.

XXXIV

La dona tè un mon á casa,
y á fe qu' es un mon ben gran:
per anar d' un cap al altre,
¡ja tindrás de caminar!

XXXV

Asseguts vora del riu,
li deya mas esperansas,
y veya en l' aigua son rostre
que mitxreya y mitxplorava.

Asseguts vora del riu,
vaig contantli desenganys:
en l' aigua miro son rostre...
No sab riure ni plorar.

XXXVI

Ja se m' han tant barrejadas
la alegría y la tristesa,
qu' á voltas... á fe, ni sé
si estich trist ó estich alegre.

XXXVII

Ab rahó ningú pot dir
«d' aquexa aigua no 'n beurás»,
puix ningú pot di' ab rahó
d' aquexa set no 'n tindrás.

XXXVIII

Del foll mal de gelosía
vull curar á un mèu amich,
á un amich mèu vull curarne
y no sé curarme á mí.

XXXIX

¡Valdament sempre 'm miresses
com ara m' estás mirant!
Mes no: ¡'m fan mal tas ulladas!
Mes si: ¡es tant rebó aquest mal!

XL

La cansó que vull cantar
treta s' es d' una donzella,
que, tot volentse casar,
soltera va arrivá' á vella.

Moltas amigas tenía
y á totas las escoltá...
La cansó que cantaría
bè la podeu prou pensá'.

XLI

Ella era clara lluna
que 'm guiava de nit:
va passar un gros núvol,
y... vaig perdre 'l camí.

XLII

Las hermitas de las verges
son pèls cims de las montanyas,
per' ensenyarvos, donzellas,
qu' estiguéu sempre ben altas.

XLIII

Si Dèu la vista 'm conserva,
la tindré pera guaytar
com per un amor per riure,
hi há deu amors per plorar.

XLIV

Lo primer suspir d' amor
me va costar una llágrima;
lo segon me 'n costá duas;
lo ters... no poguí contarlas.

XLV

Diré quatre ave-marías
á la Verge del Roser:
l' una será pera mí;
pera tú, las altras tres.

XLVI

No es sempre lo més dolent
alló que la gent menyprea,
qu' en mitx del fanch que 'l mar llansa
á voltas s' hi troban perlas.

XLVII

¡Quin desconcert fa l' amor
á dins de nostre esperit
d' ilusions, de desenganys,
de tristesas y suspirs!

Los gemechs de fonts y d' ayres
y los cántichs dels aucells
son veus bèn desconcertadas;
¡y es tan dolç son desconcert!

XLVIII

Hi há fadrinas saberudas
més que cap dona casada;
¡fadrinets, tinguéuvos compte
ab fadrinas massa sabias!

XLIX

Lo Senyor Rector m' ha dit
que ho enllestissem aviat.
Creyém al Senyor Rector
que té fums de santedat.

L

Tant que dihuen «corre mon,
y sabrás lo que son donas»;
de las deu que son dolentas,
las nou, estimant, s' adovan.

LI

Sempre 'm poso la ma al pit
pera poder somniá';
mes ¡ay! ¿qué 'n faig, si adormit,
jo mateix me 'n trech la ma?

LII

Los teus cabells son fils d' or;
las tèvas dents, blancas perlas;
los teus llabis son corals,
mes... ¡ningú 't compra, filleta!

LIII

També serás mal casat,
minyó que n' ets mal solter;
qu' al mal feyner, diu el ditxo,
cap feyna li va prou bè.

LIV

Pèls meus ulls va entrá' l' amor
axís que 't varen mirar;
per més que miro y remiro,
pèls ulls no se 'n vol tornar.

LV

Los presos de la presó
son la gent que canta més.
¡Qué 'ns agrada la cansó!
¡Mes no gayre 'l pobre prés!

Mon cor cansó n' ha cantada
en la presó del amor.
La cansó... dius que t' agrada,
mes... ¿t' agrada 'l cantador?

LVI

Al amor, bon amor,
tot, tot li parla:
ulladas, plors, suspirs
y... ¡fins paraulas!

LVII

La mare sempre 'm diu
que 'm fassi capellá,
mes jo li dich: «¡ay mare!
¿si la he de confessar?»

LVIII

Ab tot en aquest mon
se fa la trampa,
fora ab l' amor... y 'l vi
que s'hi posa aigua!

LIX

Molinera, molinera
del molí de part-de-dalt:
mentre tu passas farina,
jo mas penas vaig passant.

Molinera, molinera,
fes ta feyna poch á poch:
per més poch á poch que vagis,
haurás fet primer que jo.

LX

Darrera del hivern,
ditxosa primavera!..
Darrera mos dolors...
tristesa y més tristesa!

LXI

Vola, follía, á son cor,
vola y me dirás després...
Pero no, que si hi anavas,
ja no 'n tornarías més.

LXII

En lo jardí de mon cor
avans tantas flors hi havía,
que si volía fe' un ram,
triar no sabía.

Triar no sabía avans
quan ferne un ram jo volía,
y ara... ¡ni una 'n trobo sóls
per medecina!

LXIII

¡Ilusions! tantas me 'n veig,
tantas me 'n veig de perdudas,
qu' á voltas crech ilusió
lo pensar que n' he tingudas.

LXIV

«Digam:—dich á l' Esperansa—
¿per qué enganyas tanta gent?—»
y 'm mira ab mirada dolsa
y axeca los ulls al cel.

LXV

¡Tan dolsa qu' ets, Caritat,
tan dolsa que sabs á l' ánima,
y que hi haja tants de cors
tants de cors que may 't tastan!

LXVI

Jo no estranyo que mas ditxas
naxin y durin tan poch;
lo que m' estranya es que trobin
per náxer gens de sahó.

LXVII

Del murmurar de son prócsim
lo prócsim se 'n sol quexar;
jo penso: ¿'l prócsim que 's quexa
fa res més que murmurar?

LXVIII

De virtut may 'n tinch prou;
de diners sempre 'n tinch falla;
d' amistat, may la que vull;
mes d' amor... sempre 'n tinch massa.

LXIX

Aucelleta cantadora,
ensényam de cantar bé,
que ja tinch festejadora
y á despertarla aniré.

LXX

Cadescú alaba sa terra
per més que li sia ingrata,
que la mare més dolenta
tota y dolenta n' es mare.

LXXI

Cada dia vaig crexent,
y 't prometo, bon amich,
que quant més gran me vaig fent,
vaig trobantme molt més xich.

LXXII

He vestit de color negre
lo recort de nostre amor,
mes li escau tan mal el trajo,
que li mudaré, si vols.

LXXIII

Las veritats y las noyas
mireu si 's diferencían,
que unas agradan bèn nuas
y las altras bèn vestidas.

LXXIV

Núvols sempre y mes núvols
dels ulls endins,
¡y jamay bona pluja
ne vol sortir!

LXXV

Tant parlas contra las donas,
que 'm fas creure una de dos:
ó que las conexes massa,
ó que las conexes poch.

LXXVI

Las campanas sempre tocan;
quan naxem y quan morím:
quan naxem... tocan á morts;
quan morim... tocan á vius.

LXXVII

Com camp espigat
que al bes d' igual vent
se mou embriacat
ab un moviment,

Axí 'ls nostres cors
y 'ls nostres ideals
al vent dels amors
se mouhen iguals.

LXXVIII

Ab tant temps que som amichs
may m' ha feta traydoría:
¡y que t' estimo, Tristesa!
com tu, no 'n corren d' amigas.

LXXIX

Als uns la vida 'ls agrada
perque la mort 'ls fa pór;
altres estiman la vida
perque 'ls fa pensá' en la mort.

LXXX

Diu que la gent de Galicia
es qui sent més anyoransa,
que hi há gallegos que 's moren
d' anyorar la mare Patria.

Bons gallegos de Galicia,
l' anyoransa 'ns fa germans:
¡D' anyorar á Catalunya,
bè n' han mort de catalans!

LXXXI

Joventut, joventut mèva,
joventut del meu amor,
de l' or y argent que tu 'm donas
¡que 'n só de malgastador!

LXXXII

Dupto qu' hi haja en aquest mon
un sofriment ja més gran:
los llabis no volguer riure;
los ulls no volguer plorar.

LXXXIII

Lo que penso ans d' adormirme
jamay mon desitx somnía,
y axís ni 'l consol me resta
de somniar que m' estimas.

LXXXIV

La diada que 't casarás
vindré sota ta finestra,
vindré á cantarte l' amor,
l' amor que vaig durte sempre.

L' amor que vaig durte sempre,
perque tú y lo teu espós
aprengau bè d' estimarvos
en lo que t' he estimat jo.

LXXXV

Volada d' esperansas
vé dreta cap á mi...
¡Que 'n va d' esgarriada,
quan s' equivoca axís!

LXXXVI

«Qui 't vol mal te fará riure;
qui 't vol bè 't fará plorar...»
¡Qué 'm deus voler, amor mèu,
amor que 'm fas plorar tant!

LXXXVII

Axís com estels perduts
de la nit per la serena,
en lo cel del mèu passat
veig ias diadas d' infantesa.

LXXXVIII

Feya trent' anys que no 's veyan
y 's van trobar
prop la creu d' un cementiri
agenollats.

LXXXIX

L' Alegría es una noya
tan vergonyosa per mí,
que 'm veu, se 'm tapa la cara
y se m' arrenca á fugir.

XC

No es lo foch que fa més fum
lo que tè brasa mes viva:
no son los més cridaners
los qui al poble més estiman.

XCI

Aqui Espanya s' hi troba
lo bo y mellor:
bon cel y bona terra
y... 'ls espanyols.

XCII

Trevalla 'l pagés cantant
cansons gayas de la terra,
que terra que lleva pa
gayas cansons també lleva.

XCIII

Minyons que ballas seguiu
cercantne festejadoras,
no 'us fiéu per cap diner
de la mellor balladora...

Vaig voler fiarme d' una
com las espigas graciosa;
de son ballar vaig fiarme,
y... ballo desde alashoras.

XCIV

¡Quins ulls més bondadosos
que l' amor tè,
que per negres que sian,
son com lo cel!

XCV

Hi há un vell adagi que diu:
«pensa mal y no errarás.»
Jo estich pensant que m' estimas:
dígam, noya: ¿penso mal?

XCVI

No m' agrada jugá' ab tú
á pedraltas,
perque... sempre que l' un pert...
l' altre guanya.

XCVII

L' amor mèva li 'n diría,
l' amor mèva li 'n diré...
Si ella comensar volía...
¡acabar ray! proù sabré.

XCVIII

Diuhen qu' ets una rosa,
ma bella amiga,
y jo puch afegir'hi:
que no tè espinas.

XCIX

Quan miro ta cara trista,
me sembla que miro un mar
hont tot lo que més estimo
al bell fons se 'n es anat.

C

Parlí ab una amiga tèva
y 'm digué qu' eras bonica...
¡Si n' has de serne y de serne,
quan t' hi troban tas amigas!

CI

Per sabernos avenir
fém duas cosas que 't diré:
jo, estimarte un xich, xich menos;
tu, estimarme un xich, xich més.

CII

La cansó que 't vull cantar
ab dos mots será cantada:
sias *molt bona* soltera,
si vols ser *bona* casada.

CIII

No fóra pas un jardí
sense las flors;
no fora pas una vida
sense dolors.

CIV

Ella estava á la finestra
tot regant los gesamins;
vaig rebre una espurna d' aigua,
y... foch encés vaig sentir.

CV

Tu 'm dius que vols ferte monja,
y jo 't dich que 'm vull fer frare...
¡Alguna cosa ha de dir
qui mor de fam de casarse!

CVI

Per un rich lo va dexar
la sèva estimada prenda:
ell se n' es ben consolat
casantse ab una pobreta.

D' axó ha fet l' any, y avuy dia
esclama la gent, al véurelas:
¡Qué pobresa per la rica!
Per la pobra ¡qué riquesa!

CVII

—¿Qué farías—li diguí—
amor mèva, si 'm moría?
—Ploraría—'m respongué—
ploraría... si sabía.

CVIII

Tant m' estimava una noya,
que boja per mí 's torná,
y la sèva bojería
ha fet anarme á captar.

CIX

L' alegría es tan modesta
sempre pera mí,
que, al véurem, se tapa'l rostre
y 's posa á fugir.

CX

Quan surts á ta finestreta,
no dich may que surti 'l sol,
sinó una neu molt nèvada
qu' encen encara millor.

CXI

Tens més pór al «qué dirán»
que pór á n' el «qué diré»
y... si vois que 't vulgui jo,
haurás de ferho al revés.

CXII

Dius que no 'm vols correspondre
perque no só bon cristiá;
si no 'n só, tu 'n tens la culpa
que m' has fet prevaricar.

CXIII

¡Ay! son los mèvas follías
axís mateix que 'ls amors:
per cada tres alegrías,
tres dotzenas de tristors.

CXIV

Si fos jo 'l vinet dols
qu' estás beguent,
¡cóm pujaría aviàt
á ton capet.

Mes tal vegada no;
ben meditat,
m' estimaría més...
no pujar tant.

CXV

Mon cor, noya, es un mirall:
fés la prova, ho veurás bè:
tréncal en deu mil bossins,
y 't mirarás en tots ells.

CXVI

Lo primer bes del amor
á la boca me 'l posá;
á las galtas lo segon;
lo tercer.., Dèu te 'n dará.

CXVII

Se derreteix en tas gracias
quan prop tèu s' está 'l cosí;
mes quan s' está propet d' altra...
s' acaba de derretir.

CXVIII

Ab afany cerquí plahers
que 'm donguessen benestar,
y lo que 'm doná aquest mon
no fou may lo inmaginat.

Lo inmaginat jamay fou,
y axís lo mon m' ensenyá
á esperar de una esperansa
la meytat... de la meytat.

CXIX

¿No sabs perqué t' estimo?
Rahó senzilla:
perque tots los vells del poble
veig que t' estiman

CXX

Quan arrivi 'l mes de maig
nos posarém com las flors:
tu, roja com las més rojas;
jo, com las més grogas, groch.

CXXI

Sens dupte ho has oblidat,
mes jo me 'n recordo bè
que 'ls petons que 't posí á guany
me van dar molt interés.

CXXII

Mas esperansas se moren
axís que dexan mon pit
com primerencas aucellas
que cauhen de dalt del niu.

CXXIII

No has pas de gastar vergonya
d' haver fet obras cristianas,
que després per las dolentas
trobarías que te 'n falta.

CXXIV

D' esperiencia solen dir
que no 'n tenen mes que 'ls vells.
Es á dir, que la esperiencia
vé quan no s' ha menester.

CXXV

Molts n' hi há que cercan tacas
de llur prohisme en las obras,
y, si las obras no 'n tenen,
la sèva enveja n' hi posa.

CXXVI

L' Onyar s' ajunta ab lo Ter
y junts fan camí á la mar;
axís desitx y plaher
á la mort van á parar.

CXXVII

Ambiciono poca cosa:
ambiciono solzament
una engruna de la sort
que tenen tots els dolents.

CXXVIII

Posa 'l cap sobre mon pit
y plora, estimada amiga,
lo desengany qu' has rebut
de qui deya que 't volía.

Mon cor com lo marbre es fret,
y 'l tèu cap, qu' es cremor viva,
poch á poch se guarirá
y al cor mèu donará vida.

CXXIX

Al costat d' altres me miro,
y 'm miro ben desgraciat:
molts al desengany arrivan
y jo may passo d' enganys.

CXXX

Si ficas la ma en la font,
mentre vas beguentne l' aigua,
infant, inespert infant,
¿cóm la vols beure bèn clara?

CXXXI

Saltavam, quan eram nens,
y queyam, noya, al saltar:
tu t' axecavas somrient;
jo... casi sempre plorant.

CXXXII

Cantant las veritats
las amistats se perden...
¡No tingas, noya, pór,
de que 't diga may lletja!

CXXXIII

Trobantnos en alta mar
vas correspondre á mon bés,
y t' aseguro qu' encara
m' está durant... el mareig.

CXXXIV

Temps há que la pobre Marc
me pregunta si la estimo,
y... ¿sabs per qué penso qu' es?
Perque 'm sent quan te somnío.

CXXXV

Hermosíssima t' has feta
d' un any en aquesta part:
sobre tu 'l cel una pluja
de gracias ha derramat.

Tos ulls son grans y negríssims;
alabastre n' es ta pell:
sóls ton ánima es com era:
l' ánima de un diable vell.

CXXXVI

Despúllat de las mentidas
ab que l' ánima vestexes
perque, en compte de cubrirla,
la fan ésser deshonesta.

CXXXVII

Quan me guayto ab atenció
y 'm poso ben sobre mí,
m' entristexo de pensar
que 'm guayto tan poch sovint.

CXXXVIII

Veig mos desenganys y esclamo:
«¡Ilusions! No 'n vull tenir.»
Sens veure que tals desitjos
son las més bojas que tinch.

CXXXIX

Si jo contava mas penas
á una tortra... la mes trista,
oblidaría las sèvas,
pera plorarme las mias.

CXL

La Mort vestida la veig
com Ella, quan m' estimava;
per ço fantasiar la Mort
es ja lo que més m' agrada.

CXLI

Diu que las horas passadas
no tornan á venir més...
Ay! algunas per mí tornan,
y crech tornan... d' un infern.

CXLII

Set dolors varem donarli
á la Mare del Amor;
¡y Ella 'ns consola las penas
ab lo nom dels Set Dolors!

CXLIII

Veníu, parauletas,
que li tinch de dir
qu' es dolsa com l' ayre,
com rosa gentil;

Desitx de ma vida,
consol de mon pit;
que si Ella 'm volia...
¿Per qué no veniu?

CXLIV

Qu' ets el sol molts te dihuen
perqu' ets hermosa,
mes jo 't dich qu' ets la lluna...
per... deu mil cosas.

CXLV

Quan eram petits ballavam;
ara, que som grans, ballem;
estich cert que de las tombas
pera ballar sortirem.

CXLVI

S' estiman lo cor y 'l seny
com bons germans,
pero en cosas de l' amor
¡may tenen pau!

CXLVII

¡Y qué poch que 'm cansaría
si jo sigués papallona!
de nit, á dormí' en tas galtas;
de dia, á besar ta boca.

CXLVIII

Dèu ha estat ben bondadós
que 'ns ha donadas las llágrimas.
¡Sería l' amor tan trist
y tan trist, si may plorava!

CXLIX

De tres cosas jo patexo
que 'l metge no 'm sab curar:
l' una amor, l' altra... amoreta,
y l' altra... si fa no fa.

CL

Si he passat mos mellors dias
pensant sóls en l' amor sèu,
¿com voléu, Mare, no passi,
pensant'hi, los més dolents?

CLI

Los recorts per la memoria
hi passan com professó:
uns van vestits d' alegría;
altres, vestits de dolor.

Uns van vestits de dolor,
altres vestits d' alegría,
y 'l cor, que 'ls mira passar,
¡ay! ab quin esglay se 'ls mira!

CLII

Dígasme que vols que fassi
per merexer que m' estimis:
¿Vols ma sang?... ¿Vols ma eczistencia?
¿Vols... ¿qué vols?... ¿Vols que no 't miri?

CLIII

L' amor es un' aucella,
que vol sa llibertat;
si fuig d' allá hont viu presa,
¡may més hi tornará!

CLIV

Ja ho penso qu' estich somniant
quan somnío que no 'm vols:
Bè sé, bè sé qu'es mentida,
y... 'm fa plorar de debó.

CLV

Segueix, segueix los avisos
que la tèva mare 't dóna,
qu' ella, pera serte mare,
tingué d' ésser bona noya.

CLVI

La salut me dexa
per no tornar més:
de la mort las passas
sento clarament.

Cávam sepultura,
benvolgut fosser;
cávala ben fonda,
que no 'm vejan més.

CLVII

Quan jo n' era petitet
m' aymavan totas las xicas,
y ara que me 'n só fet gran,
no 'm vol una que 'n voldría.

CLVIII

Vareu ser massa vistosas,
horas d' amor ignocent:
vareu ser colomas blancas
que cassa aviát l' esparver.

CLIX

Totas las noyas del poble
ja 'm signan sempre ab el dit,
y 's miran unas ab altras
y 'm miran després á mí.

Me miran y me remiran:
l' una trista, l' altra riu ..
«No, no;—fa la més piadosa,—
¿no veyeu qu' es un mort viu?»

CLX

Follías fetas per Ella,
si per cas may vos llegía,
las que son mes amargantas,
¡tornéuvos dolsas, follías!

III

Mon noyet

MON NOYET

I

De tempesta y gebrada,
grat sia á Deu, m' he allunyat:
he buscat soleyada
y mitjdia he trobat.
Tinch muller que m' adora,
á mon cor responent:
quan jo ploro, ella plora;
quant jo sento ella sent.
Guardo llenya ben seca
á un recó de la llar:
ja la fret que corseca
no 'ns podrá corsecar.

Lo bon Dèu me feu gracia
d' un bonich infantó!
Ni la flor de l' acacia
tè més blanca blancó.

¡Qué n' es fina la molsa
de son ros cabellet!
Y sa veu es més dolsa
que favor d' un pobret.
Quan me guayta y me besa,
rius de goig sento en mi,
y ma veu plora y resa
y... ¡ay! tinch pór de morí'.

II

Repetint oracions santas
que li diu sa mare pia
se va dormint lo fill meu...
¡No cantis, vella, que cantas
«traydora n' es l' alegría
y 'l mon més fals qu' un juhéu.»

III

Del jornaler colrat pel foch
de la fornal
s' es apartat mon ros noyet
tot tremolant.

¿Li fará por, quan será home,
noble trevall?
Si ho he de veure, Dèu no 'l dexi
més respirar.

IV

Ma casa té tres pisos, y en tots tres
hi há bonicoyas nenas
que venen á jogar ab mon noyet
y ab ell ja están alegras.

¡Alsa, alsa, pollet ros! y ¡quina sort!
Las noyas te festejan,
y sas festas y jochs no 't costan may
desenganys y quimeras.

D' avuy en anys potser vulga ton cor
jogar ab una d'ellas,
y, en compte d' alcansarho, alcansarás...
doná' assumto dramátich á algun poeta.

V

Avuy ha vist la lluna
vestida de dol fort,
com si del sol, son pare,
fes á saber la mort.

«Surt, surt, lluneta mèva!»
li ha dit com de costum,
y li ha enviat la verge
un raig de blanca llum.

«Més, més!» ha dit, guaytantla...
Un núvol s'ha escampat,
y en riu de llum blanquíssima
l' he vist embolcallat.

¡Oh lluna, oh galans núvols
que per l' espay campeu!
ab vostre amor tan tendre
mon fill malaveséu.

VI

Quan fa festas á sa mare,
m'arrivo á posar gelós,
mes... curo ma gelosía
fentne festas á tots dos.

VII

Lo vent, que passa gronxant els arbres,
esbulla 'ls rissos de sos cabells,
qu' ara s' adressan y ara s' ajauhen
com lo plomatje dels aucellets.

Ell prou s' enfada y «¡estigas!» crida;
lo vent, tornanthi, se riu del nen...
Axí una dona potsé algun dia
son cor esbulli, mofantse d' ell.

VIII

L' han dexat caure y jo, al veurho,
he mogut tal esvalot,
que... vé l' arcalde del barri,
si, com bon arcalde,
no arriva á ésser sórt.

IX

Descansa mon infantó
á la falda de ma esposa:
poncelleta de roser
á racés de galan rosa.

Ella tè'ls ulls aclucats,
y ell, de tant en tant, los bada,
com si somriure vegés
á María Inmaculada.

L' ayre, que vola al entorn,
damunt dels dos caps se posa,
rebejantse dolsament
en la poncella y la rosa.

Son mos llavis papallona
y volan cap á la mel...
Axó no es viure la vida:
axó es gronxarse en lo cel.

X

«No m' estima 'l nen» li dich,
y 'm desmenteix á petons.
¡Qué gustós es dir mentidas
á un noyet desmentidor!

XI

Tas besadetas carinyosas
fan sorollar tota mon ánima,
com al violer las gotas frescas
de la rosada.

Bésam, fill mèu, de nit y dia:
son las arrels poch enfonzadas,
y 'l violer tè una set inmensa
que may s' apaga.

XII

¡Has vingut en un temps ben desditxat!..
Aquí l' hivern de foll escepticisme,
que dexa blanch y sech y despullat
l' arbre de la esperansa!
¡Allá l' estiu cremant del fanatisme
que atía á la matansa!..
¿Trobarás en la vida que t' espera,
reyna dels cors, la dolsa Primavera?

XIII

¿Quin mérit té l'estimarte,
si 'l sol pensament de tu
escampa del cor els núvols
com lo vent que se 'ls endú?

¿Quin mérit té l'estimarte,
si, quan de tu'm trobo lluny,
tot hom estranjer me sembla,
y 'l meu cor més que ningú?

XIV

Ha vingut una senyora;
no t' ha dit bonich ni hermós,
y... si aviát no surt á fora,
li hauría abordat el gos.

XV

Quan enjogassat te miro,
me torno més nen que tu:
quan tu de jogar te cansas,
jo hi comenso á trobar gust.

XVI

Devant d' un pobre soldat
mal ferit á la campanya
(de germans contra germans,
per desditxa de la pátria),
que, sentat en un recó,
la caritat implorava,
s' aturá lo mèu fillet
guaytant sa angoxosa cara,
guaytanli ab tan tristos ulls
com una tarde emplujada.
Lo soldat tot conmogut,
al veure 'l nen que 'l mirava,
oblidantse de son mal,
volgué alsarse, mes... postradas
sas forsas, caigué riént,
com va caure en la batalla.
Y aquell riure s' enfortí,
y 'l mèu nen esclatá en llágrimas,
y, quant més rigué 'l soldat,
més plorá 'l nen de mon ánima.
. . . .
Encara quan se 'n recorda
tremola ab esgarrifansa.
¡Tandebó may se n' oblidi!
Será bon fill de l' Espanya.

XVII

Un truch á la porta sona.
¡Quín trucar més vergonyós!
Obro... ¡Una pobreta dona
ab lo rostre llagrimós!

Res me diu: la ma m' ensenya,
mostrant sa necessitat...
¡Ah! ¿quín cor no 's dexa empenye
pèl vent de la caritat?

Li dono 'l que puch: ho besa;
me mira ab ulls enternits;
després mira en l' ayre y resa
ab son gros rosari als dits.

Mentre resa, vè á trobarme
lo fillet que 'm doná 'l cel:
vè á abrassarme; vè á besarme;
vè á arruxar mon cor de mel.

—

Després d' ajudá' als opresos
per desgracias y perills,
¡qué angelicals son los besos
dels llabis de nostres fills!

XVIII

Avuy, tot fent el soldat,
de cap á terra á caigut,
y... jo no hi he corregut
y de terra no l' he alsat.

Potsé á costas de sa pell,
—més que 'm causi gran doló,—
irá perdent sa afició
á la espasa y al fusell.

XIX

¡Qué fácilment que passas,
mon serafí estimat,
dels plors á las riallas
y del riure al plorar!
Fill mèu, quan serás home,
¡qué fácilment irás
del goig á la tristesa,
del riure al gemegar,
mes del plorar al riure,
ay, fill, ¡que 't costará!

XX

La febra 'l té rendit:
al móures lo sèu pit
se mou lo llens blanquísim
que 'l cobreix.
Respira fatigós,
y son capet hermós
sembla una clavellina
quan floreix.

—

¡Déu méu, móstrat clement!
Que no marcexi 'l vent
sa cara purpurina,
ni son cor.
¡Oh flor! si has de morí',
que 's cremi aquest jardí
y d' ell no 'n quedi rastre
ni recort.

XXI

Angelet mèu, si tu 't morisses,
¿qué 'm restaría en aquest mon?
Un cor solet que 's tornaría
fusta resseca, niu de corps.

Angelet meu, no m' abandonis,
no 'm dexis may, espill d' amor:
jo per tu guardo primaveras
qu' enbadalexin tot lo mon.

IV

Cansons y diálechs [10]

CANSONS Y DIÁLECHS

VEU DE LA LLAR

A mon bon amich N. Oller.

Los qui teniu gel al front
y tranzit lo cor de neu,
raceréuvos en l' escon
del entorn meu.

Mas espurnas vos festejan;
en lo fons de mon caliu
mil historias belluguejan,
com llumets de cementiri
en calentas nits d' estiu.

Cada ma d' home una estella
en món foch vinga á posar:
cada terra, jova ó vella,
vinga á dur de sas boscurias
branchs ó fullas per cremar.

A mi vingan los qui tenen
y 'ls qui viuhen de jornal:
á tots ells, si á encéndrem venen,
donaré igual benvinguda,
donaré escalfor igual.

Vingan tots á fer rodona,
á cremar socas ó brots:
quan lo Toch d' Oració sona,
lo germá al germá conega,
fills d' un Pare 's sentin tots.

En llassada bèn estreta
véurels puga un bell instant,
y ma llum, finint inquieta,
abrillanti de sos parpres
llagrimeig d' un amor sant.

Los qui tenen gel al front
y tranzit lo cor de neu,
raceréuvos en l' escon
del entorn meu!

LA OLIVERA Y 'LS TRES FILLS

Lo fill gran

Beneyta nostra Olivera
que tant oli d' or nos dona!
Deu piedós nos la conservi
tostemps sana y llevadora!

Lo fill mitjanser

¡Beneyta nostra Olivera
de que tothom s' enamora
per son ombrívol ramatje
y sa oliva verdalosa!

Lo fill petit

¡Beneyta nostra Olivera,
perque devall la sèva ombra
las festas s' hi asseya 'l pare
imitant als avis nostres.

Lo poeta

¡Beneyts los tres fills, si may
malavolensa traydora,
penetrant en llur casal,
romp la llassada amorosa.

RETIRADA HONROSA

Un falaguer pensament
com me guayta estich veyent
ab una cara tan tendra,
que... 'm fa abandonar l' intent
que me 'l volía fer pendre.

Passa una mica d' estona:
l' intent me torna á venir.
—¿Per qué no?... 'L vaig á cullir...
S' hi atura una papallona
y l' intent me fa fugir.

DESITX

He sentit dir qu' á l' hora de la mort
pensa, veyenthi clar, l' ánima inquieta
qu' ab un trist raig de sol ó una floreta
fóra plena de ditxa y de trasport.

¿Donchs per qué, aquesta vida prosseguint,
frágil nos apar tot, de poca estima,
y 'ns sobrecull y llassa y desanima?...
¡Quí pogués, mentre viu, anar morint!

BELL CONSOL [1]

I

Estronquéu lo vostre plor,
noyas bonicas;
no ploréu, joves y nens
d' esta masía!
Si ha caigut l' arbre potent
de la família,
ja un brancal arbre s' es fet
que trau florida.
¡Dèu vos dó, lo bon hereu,
molts anys de vida!

II

En mirarlo ab tendres ulls
quan éll vos mira;
en parlarli ab mots triats
qu' amor vos dicta,
en donar lo cumpliment
á quant desitja;
molt be feu, joves y nens
y hermosas fillas.
Dèu vos dó, lo bon hereu,
molts anys de vida!

III

Si es germá més favorit
de pare digne,
no 'n té orgull ni 'n tindrá may
per temps que visca.
Del mort pare es lo recort
estrella viva
brillejant en fosca nit
tant com de dia.—
¡Dèu vos dó, lo bon hereu,
molts anys de vida!

IV

Crexeréu com l' emparrat
que 'l tronch estima,
y crexent, estendréu bè
l' ufana rica.
¡Quín brotar fan las serments
atapahidas!
¡Qu' abundansa de rahim
quan lo Maig vinga!—
¡Dèu vos dó, lo bon hereu,
molts anys de vida!

V

Per las noyas bells partits,
minyons de tria;
pèls germans bon estament
en francas vias,
y per' tots oberts, oberts,
sempre benignes,
los batents del vell portal
de la masía.—
¡Dèu vos dó, lo bon hereu,
vida de vidas!

FLORS Y POETAS [12]

Las flors y 'ls vers poetas
tenen forsa semblansa:
unas y altres al cel
axecan las ulladas;
del cel reben élls y éllas
puríssima rosada;
élls y éllas sóls aymats
son d' ánimas triadas.

¡SILENCI!

I

Senyor Rector: ¿cóm está
la mare de mas entranyas?
—S' es condormida: no ploris,
que podrías desvetllarla.

II

—Senyor Rector: ¿diu qu' es morta
la mare de mas entranyas?
—Sóls dorm més fort; mes no ploris,
que, sentint las tèvas llágrimas,
pensará que no la estimas,
puix del Cel vols fer baxarla.

LO PORRÓ

Es lo mateix, lo mateix
que tants cops vaig mirá' en l' ayre:
ja que sembla que 'm coneix,
fóra pecat un desayre.

Vína á mí, anyorat porró,
que llampugas com estela!
Avuy tinch set de debó:
rájam la dolsa mistela.

Ab los anys has ben guanyat,
vinet de color de rosa!
Jo de la guerra he tornat,
y... una ma ja no 'm fa nosa.

Per la Pátria m' he batut,
per la Pátria l' he perduda...
Porró meu, ¡á la salut
de ma Pátria benvolguda!

ESCENA DE INFANCIA

Mon pare era guarda-bosch
y, armat, entrá bosch en dins,
quan s' escampava 'l ressó
de las dotze de la nit.

Semblava que dels clotars
alé de sofre sortís;
semblava qu' al negre cel
un diable hi anés brunzint.

La mareta del men cor
m' aclatá sobre 'l seu pit,
com si 'ls ulls de la Maldat,
espiantnos, hagués vist.

Passá un' hora, y, tot de cop,
lo portal furiós s' obrí.
Entrá 'l pare ab lo cap alt...
Nos mira de fit á fit...

De genolls caigué després,
y á la mare li va dir:
«¡Perdó! M' enganyava; ets fiel,
ja qu' axí abrassas món fill.»

DUAS MORTS

Un pare y una mare
tenian una filla de pochs anys,
més pura que celístia de montanya,
més bella que cap flor del mes de Maig.

Criava la noyeta,
amorosa, un canari regalat,
que no anyorava 'ls ayres de la serra:
¡tant la nena 'l cuydava ab dols afany!

Ella 's posava als llabis
blanchs pinyons, qu' ell prenía confiat,
y, saltejant després de canya en canya,
cantava l' aucell d' or sos mellors cants.

La nena cau malalta;
malalteja pochs jorns, y al fí se 'n va
á aumentar, dret al cel, lo coral d' ángels
qu' al Dèu d' aucells y noyas va llohant.

Al canari, la mare
dóna, com donava élla, pinyons blanchs,
mes... com los rega ab llágrimas amargas,
l' aucell los dexa, calla y... mor de fam.

LAS JOGUINAS

Com secas fullas
jauhen per terra:
las veu la Mare
qu' entra plorant.
Va per cullirlas;
de sobte, 's para:
creu veure l' ombra
del mort infant.

Los ulls, moguéntseli
dintre sas cóncas,
semblan estrellas
dins la foscor.

Tremola tota,
com las donzellas
veyent perfidias
del aymador.

Los brassos alsa
y 'ls remou férvida;
del pit acalla
l' ansiós respir.
Després... ressona
boja rialla
que la masía
fa retrunyir.

DUAS AMIGAS

I

Has curada ma fera malaltía
ab ton zel may rendit.
¿Cóm puch, cóm puch pagarte, amiga mèva?
—Amiga, ab una flor de ton jardí.

II

—M' has lliurat de la fam y la miseria
en que anava á morir.
¿Cóm puch recompensar tal benefici?
—Donantme un' altra flor de ton jardí.

III

—La deshonra ha caigut sobre ma culpa.
¿Me salvarás? ¿Qué dius?...
—Per ton jardí he passat de matinada
y ni una flor he vista en ton jardí.

LA FILANERA

De masía en masieta,
jo la vida 'm vaig guanyant,
esperant en qui m' espera...
Filanera,
filanera,
vés filant, filant, filant.

Mentre filo 'l gebrat cánem,
veig m' alegra joventut;
veig passar, hora per hora,
las d' un temps arréu perdut.
Mes per ço no 'm desespero
y, ab dalé, vaig trevallant
com ho feya temps enrera...
Filanera,
filanera,
vés filant, filant, filant.

Aprop mèu els nins s' acostan
distrayentme ab los jochs sèus;
¡aprop mèu axí, algun' hora,
me distreyan los fills mèus!
Dèu tenía falla d' ángels,
y me 'ls va anar demanant:
¡d' un al altre un mes d' espera!...
Filanera,
filanera,
vés filant, filant, filant.

Aprop mèu, tot fent deu horas
ó brenant alegrement,
venen dos á festejarse,
á tractar son casament.
Jo... no 'ls miro; jo... no 'ls sento;
jo, distreta, vaig cantant,
puix també he sigut soltera...
Filanera,
filanera,
vés filant, filant, filant.

Aprop mèu los vells s' acostan
perque sempre riént estich,
y, ab preguntas y ab contestas,
los fa riure tot quant dich.
Ells, pobrets, no tenen culpa
de que jo estiga penant;
ells me volen riolera...
Filanera,
filanera,
vés filant, filant, filant.

Vés filant lo gebrat cánem,
vés filant cánem y llí:
has filat tota la vida,
y... filant has de morí'.
L' ángel bo no 't desampari,
al venir ton darré' instant,
al sonar ta hora darrera...
Filanera,
filanera,
vés filant, filant, filant.

PENSAMENTS

I

Has vist may cap ángel, ávia?
—¡Uy!... ¡molts parells de dotzenas!
—Y ¿cóm van vestits, padrina?
—¿Cóm han d' anar? De noyetas.
En sos ulls tendresa brilla;
brilla en sos llabis puresa,
y... solen tenir un' ávia,
si fa no fa, com la tèva.

* * *

—¿D' hónt has tretas las rondallas
qu' aclarexen tant mos ulls?
—Del llibre de la esperiencia.
—Padrina, llegirlo vull.
—¡Prou! Pósat las mèvas gafas...
¿Qué veus?...—¡Ay! tot es oscur.

II

—¿A quí estimas més, hermós?
¿A ton pare ó bé á ta mare?
—No m' hi pensat may encara...
¿Quí m' estima més dels dos?

III

—Dónguim, senyor Doctor, un bon consell
pera poder tenir bona vellesa.
—No bè comensarás ta jovenesa,
avésat á esser vell.

RESPOSTA DE BERANGER

A UNA DAMA

Qué dihéu? que com jo sou envellida?
No 'u cregau, no 'u cregau, bella senyora,
que si iguals son los anys de nostra vida,
vostre cor té alegría, 'l meu sóls plora.

Vos heu passadas horas falagueras;
jo solzament de dol y de tristors:
vos heu viscut estius y primaveras;
jo he viscut los hiverns y las tardors.

LA ORACIO [13]

Al fons de l' ánima mia
¡que se 'n remouhen de cosas
fins avuy tan reposadas
com despullas en la tomba!

Llabiejar fan la dolsura
d' un bes de mare amorosa.
¿Es axó salut novella?
La passada es que retorna.
No era morta: era dormida,
y jo la creya ben morta.
¡Oh relliquias benvolgudas,
si 'n sou de puras y dolsas!
Carinyosa es vostra ullada,
vostra rialla carinyosa.
«Lo sofriment redimeix!
Orfe del cel, plora, plora!»
diuhen, volant com estol
de nevadas papallonas.
—Jo us sento, veus oblidadas:
es lo meu plor que us dexonda.
Mareta qu' afalegares
ma infantesa, d' amor boja;
Pare que amor al benviure
me feyas tan desitjosa;
Germá qu' en mon pit miuhavas
com la tortra ab sa pariona;
amor cast que 'l mon tenyías
de coloraynas de rosa;

companyons de ma ignocencia,
llochs hont volavan las horas...
tots revenen al sentir
l' oració qu' ix de ma boca
y que, tancantme 'ls dos ulls,
me trasportava á la gloria.
Cor mèu, cor mèu, ¿y ets lo cor
qu' aborría y m' enamora?...
Si: encara m' estima 'l Cel;
á qui prega 'l Cel l' anyora.
Amor, afany, esperansas

me portarán obras bonas;
ulls me mostrarán qui peni;
mans serán pera l' almoyna.
Per recordá' 'l bè que 'm fassin
Dèu m' ha dada la memoria,
y m' ha donat la oblidansa
pera 'ls qui 'm fassin mal obra.
Seny meu, guayta cels y terra
y sa veu mística escolta!
Oració, esposa de l' ánima,
com avuy, sempre aconhórtam:
ab tas besadas despértam,
ab tas besadas adórmam!

FI DE LA GUERRA

Lo jove

La guerra s' acabará
quan los fills tornin á casa
y, arreconant los fusells,
prengan la burja ó l' arada.
Alashoras solzament
la guerra será acabada.

Lo pare

No: la guerra finirá
quan en estreta abrassada
los espanyols confonguem
las ánimas en un' ánima.
Alashoras solzament
la guerra será acabada.

L' avi

No: la guerra finirá
quan sota l' ombra sagrada
de la Creu aném els homes
á fernos dignes dels ángels.
Alashoras solzament
la guerra será acabada.

Juny de 1875.

ROMANCET D' UN VELL

Trent' anys feya, poble mèu,
trent' anys que, allunyat, no 't veya:
sexanta més n' he de viure,
quan no m' ha mort la tristesa.

Torno de terras llunyanas,
tota gebrada la testa;
térbols los ulls y enfonzats,
las galtas color de cendra.

Axó m' ha acusat la font
que hi há prop la Creu del Terme:
pera no caure en desmay
he abrassat la Creu de pedra.

Tots los nens de «padrí» 'm tractan;
tots los noyets, que se semblan
á las noyas ab qui jo
tant gatzarejava y reya.

Los branquillons s' han fet brancas,
arbres las brancas s' han fetas,
poncellas los botonets,
y obertas flors las poncellas.

Tot s' es mudat en mon poble,
tot fa una cara novella;
mes sa bondat no es mudada,
son ánima es la matexa.

S' hi benparla, com avans;
com avans, las gents s' entenen;
com avans, los pobres viuhen,
que 'ls richs no 'u son de... miseria.

Avuy—¡Dèu hi ha mirat!—
son més que saben de lletra,
mes avuy, com en mon temps,
no hi há hostalers ni hostaleras.

Avis y senyor rector
son tractats ab gran respecte;
jutje es l' home á qui pertany
perque ben curta es sa feyna.

Cadascú va fent son fet,
com li plau, á casa sèva:
molta esquena hi ha torsada,
ni una sola de ben dreta;

Que arada, fanga y haxada
totas encorvan l' esquena,
y aquellas eynas del poble
en mon poble no 's rovellan.

Y com lo trevall allunya
del magí las malas pensas,
no hi há jamay per las casas
ombra de malasvolensas.

Cregáume: tot s' es mudat,
tot té cara diferenta,
mes l' ánima del mèu poble
es la matexa, matexa.

Per ço, si visch sexant' anys,
jo faig als sants prometensa
de que viuré tots sexanta
en la casa en que vaig néxer,

Prop l' eglesia en que 'm van fer
cristiá, y més prop de la rexa
darrera la qual reposan
de tots mos passats las cendras.

NOTAS

1. *Beneyt per sempre mon avi etc.*—Publicada avans ab lo títol genérich de MA VINYA, axís com ab los de MELADA, L' EMCANT DEL PA y PLANYS DE MITX COLOR las que comensan respectivament ab los versos: *Porta la daurada bresca,* etc., *—A la porta de l' eglesia,* etc. y *—Per un me vares dexar,* etc.
Lo desitx de donar uniformitat á l' agrupació de composicions amorosas, en defecte d' altres dots, m' ha mogut á suprimir los títuls d' aquellas y altras.

2. *Llevant de taula.*—En las festas majors ampurdanesas passan, durant l' hora de dinar, las «pabordesas» («administradoras» ó «consulesas» en altres llochs de Catalunya) de casa en casa, ab las corresponents safatas engalanadas que colocan en mitx de las taulas (dels senyors y dels mossos, per ordre, ó dels primers tan sóls), recabant un donatiu en moneda del duenyo y dels convidats, ó solzament del primer, mentre 'ls músichs eczecutan una curta composició ab los instruments d' eglesia y ball, es á dir, ab esclusió de flaviol y tamborí, cornamusas, etc.

3. *De lluny la vegi dormida,* etc.—Esta composició, en forma més lírica y ab tornada á cada estrofa, ha sigut posada en molt bella música per mon amich, lo jove mestre director de la Societat Coral «Euterpe», en Joseph Rodoreda. Se publicará aviat.

4. *... La pobressalla*
que, ab follias á tothom
va bescantá, al avi Pere
no li tragué cap mal nom.

Molts y molts anys enrera, sofrí l' encontrada de la provincia de Girona, nomenada «La Garrotxa» una fortíssima miseria. Los pobres foren en gran nombre, y com la caritat naturalment escassejava, se venjaren aquells trayent cansons y follías en que posavan odiosas calificacions á las personas acomodadas.

5. *Enquidit hi há.*—Es la fórmula sagramental en los «encants» ó ventas á licitació, dels feligresos, de pans y cocas devant de las eglesias dels pobles del Ampurdá.

6. *Aplegador.*—Com si diguessem sagristá êxtern de las hermitas. Va á fer la recapta, de masía en masía, y obté caritats més en especie qu' en diner. Sòl ésser alegre, enrahonador, rondallayre, inofensiu y eminentment popular. Es tipo que 'm gaudexo de tenir conegut y que, Dèu volent, presentaré un dia com á personatje de certa obra dramática que tinch en estudi y composició.

7. *Aucella que vas rápida,* etc.—Esta composició, ab una tornada escassament literaria, pero sí musical, y ab altra estrofa d' acabament, está posada en mŭsica per lo jove artista 'n Ramon Buxó.

8. *Campanas del campanar,* etc.—La costum de tocar campanas per allunyar lo mal temps es, baix un punt de vista científich, tan contraprodulient com se vulga, pero es una piadosa costum qu' eczisteix encara en molts paratjes de Catalunya.

9. Follías.—Equival á *corrandas* (cantars, entre 'ls castellans moderns). De tothom son coneguts aquells dos versos que diuhen:

«De cansons y de *follías*
jo 'us ne cantaré deu mil, etc.»

Van continuadas en ma colecció algunas de las premiadas l' any 1867, y no 'ls he colocadas ab ordre,—com ordenadas van en lo volúm de «Jochs Florals» corresponent á dit any—per' evitar monotonía.

10. CANSONS Y DIÁLECHS.—Lo desitx y sóls lo desitx de completar lo present volúm, evitant que no sia un quadern massa petit, me mou á continuar la colecció de CANSONS Y DIÁLECHS despres de las tres anteriors. Ja ho haurá presumit lo discret lector, que no haja passat per alt l' introducció ó avís preliminar. Crech, empero, que l' especialitat de las composicions aplegadas en la darrera part del llibre, escusa, sinó justifica, sa oportunitat.

11. *Bell consol.*—Lo mateix pensament que 'm feu escriure mon artícle »Los Bons Hereus,» publicat en un dels números de la revista *La Renaixensa*, corresponent al any 1875, m'inspirá la poesía á que ara faig referencia.—M' es simpática, ara com sempre, una institució eminenment catalana,—la dels hereus—tan moral y bella quan se n' usa bè, com odiosa y repugnant si se n' usa d' un modo rutinari. No vaig, donchs, contradir ab mon artícle ni contradexo avuy ma «Cansó del fadrí extern.» (Vid. mas CANSONS DEL TEMPS).

12. *Flors y poetas.*—Lo pensament d' aquesta modestíssima composició no l' he enmatllevat á ningú, pero fa algun temps qu' una respectable persona me digué no li semblava del tot original.

13. *La Oració.*—Esta poesía fou mencionada honoríficament en lo concurs dels Jochs Florals de 1869.

ÍNDICE

IMPRÉS EN LOS TALLERS DE «LA RENAIXENSA»